

**Pozoruhodný případ
Davidsonových očí**
Herbert George Wells

SLAVNÍ AUTOŘI
LITERATUR
SVĚTOVÝCH

POZORUHODNÝ
PŘÍPAD
DAVIDSONOVÝCH OČÍ

SLAVNÍ AUTOŘI LITERATUR
SVĚTOVÝCH.

HERBERT GEORGE WELLS

eknizky.sk

NAKLADATEL JOS. R. VILÍMEK. 1910

Pozoruhodný případ Davidsonových očí by Herbert George Wells is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

I.	1
II.	5
III.	7
IV.	11
V.	13

I.

Přechodné duševní poblouzení Sidneye Davidsona, dosti pozoruhodné samo o sobě, jest ještě pamětihodnější, lze-li věriti výkladu Wadeovu. Vyvolává snění o nejpodivnějších možnostech budoucna: že strávíte mimochodem pět minut na druhém konci světa, nebo že budete pozorováni při svém nejtajnějším konání netušenýma očima. Byl jsem náhodou přímým svědkem Davidsonova záchvatu, a tak ovšem mně připadlo, abych tuto událost zaznamenal.

Právím-li, že jsem byl přímým svědkem jeho záchvatu, chci říci, že jsem byl prvním na scéně. Příhodilo se to v Harlowově technické koleji, právě za Highgateským loubím. Davidson byl sám ve větší laboratoři, když se to stalo. Já byl v menší síni, kde jsou váhy a zaznamenával jsem cosi. Hromobití ovšem úplně přerušilo mou práci. Bylo tuším právě po jednom hřmotnějším úderu, když jsem zaslechl ve vedlejší síni jakýsi třesk skla. Přestal jsem psátí, obrátil se a naslouchal. Chvilku neslyšel jsem ničeho; krupobití bubnovalo ďábelcky po rýhované zinkové střeše. Pak ozval se opět zvuk, třesk — tentokrát nebylo pochyby. Něco těžkého bylo sraženo s police. Vyskočil jsem okamžitě, šel a otevřel dveře do velké laboratoře.

Byl jsem překvapen, slyše prapodivný smích a vida, že Davidson stojí vratce uprostřed pokoje, s oslněným pohledem. Mým prvním dojmem bylo, že je opilý. Nezpozoroval mne. Hmatal po čemsi neviditelném asi na krok před svou tváří. Natáhl poněkud váhavě ruku a nezachytil ničeho.

„Kam se to podělo?“ pravil. Přitiskl si ruce k tvářím, prsty maje roztaženy. „Velký Bože!“ řekl. Pak zvedal nemotorně nohy, jako by si myslel, že je má přilepené k podlaze.

„Davidsone!“ zvolal jsem. „Co se s vámi děje?“ Obrátil se ke mně a hledal mne pohledem. Díval se přese mne, na mne a kolem mne, nejevě nejmenší známky, že mne vidí.

„Vlny“ pravil „a neobyčejně pěkný škuner. Přísahal bych, že je to Bellowsův hlas. Halló!“

Vykřikl náhle z plna hrdla.

Myslel jsem si, že se o něj pokouší šílenství. Poté spatřil jsem roztráštěné zbytky našeho nej lepšího elektrometru, rozházené kolem jeho nohou.

2 Pozoruhodný případ Davidsonových očí

„Co se děje, člověče?“ tázal jsem se. „Rozbil jste elektrometr!“

„Zase Bellows!“ pravil. „Přátelé zůstali, byť i ruce zmizely. Cosi o elektrometrech. Kde jste, Bellowsi?“

Zapotácel se ke mně.

„Ani v másle bych se tak nebořil, jako zde,“ pravil. Kráčel přímo k polici a odskočil. „Nic nemůže být máselnějšího nad to!“ pravil a kýval se.

Pocítil jsem hrůzu.

„Davidson,“ pravil jsem, „co se vám, pro nebe, stalo?“

Rozhlížel se na všechny strany.

„Přísahal bych, že to byl Bellows. Proč se neukážete jako muž, Bellowsi?“

Napadlo mi, že snad náhle oslepl. Obešel jsem stul a položil mu ruku na rámě. Jakživ jsem neviděl zděšenějšího člověka. Odskočil ode mne a postavil se do obrané posice, maje tvář znetvořenu hrůzou.

„Velký Bože!“ vykřikl, „co to bylo?“

„To jsem já — Bellows. Jděte k šípku, Davidson!“

Poskočil, když jsem mu odpověděl a zíral — jak bych to řekl — zrovna skrze mne. Počal mluvit, ne se mnou, ale k sobě.

„Zde v plném denním světle. Ani místočka, kam se schovat.“ Rozhlédl se divoce. „Zde! Unikl jsem.“

Náhle se obrátil a naběhl střemhlav na veliký elektromagnet — tak prudce, že si, jak jsme později seznali, krutě pohmoždil rámě a čelist. Na to ustoupil o krok a zvolal skorém plačtivě: „Co se to, pro nebe, se mnou děje?“

Stál pobledlý hrůzou a třesa se mocně, svíral svou pravou rukou levou na místě, kde se srazil s elektromagnetem.

V té chvíli jsem byl poděšen a důkladně rozrušen. „Davidson,“ řekl jsem, „nemějte strach.“

Zarazil se, slyše můj hlas, ne však již tak nesmírně, jako dříve. Opakoval jsem svá slova tónem jasným a pevným, jak jen jsem dovedl.

„Bellowsi,“ pravil, „jste to vy?“

„Nevidíte, že jsem to já?“

Zasmál se.

„Nevidím ani sama sebe. Kde to k čertu jsme?“

„Zde,“ řekl jsem, „v laboratoři.“

„V laboratoři!“ odpověděl zmateně a přiložil si ruku na čelo.

„Byl jsem v laboratoři — než se zablesklo, ale ať visím, jsem-li tam dosud. Jaká je to loď?“

„Není tu lodi,“ řekl jsem. „Mějte rozum, starý brachu.“

„Není tu lodi!“ opakoval a zdálo se, že v zápětí zapomněl, co jsem popřel.

„Zdá se mi,“ pravil zvolna, „že jsme oba mrtvi. Žertovné však je, že cítím právě tak, jako bych měl dosud tělo. Patrně člověk hned tomu nepřivykne. Tuším, že do naší staré boudy uhodil hrom. To je pěkná švanda, Bellowsi — což?“

„Nemluvte nesmysly. Jste až příliš živ. Jste v laboratoři a potácíte se. Právě jste rozbil nový elektrometr. Nezávidím vám tu chvílku, až přijde Boyce.“

Zíral mimo mne na diagramy cryohydrátů.

„Patrně jsem hluchý,“ pravil. „Vystřelili z děla, poněvadž tam vyšel kotouč dýmu, neslyšel jsem však rány!“

Položil jsem mu opět ruku na ramě a tentokrát byl méně u děšen.

„Zdá se, že máme jakási neviditelná těla,“ pravil. „U Jova! Tamhle přijíždí člun podél předhoří. Pcdobá se to velice starému životu — v jiném podnebí.“

Zatřásl jsem mu rukou.

„Davidson,“ křičel jsem, „probud'te se!“

II.

Tou dobou právě vstoupil Boyce. Jakmile promluvil, zvolal Davidson: „Starý Boyce! Také mrtev!

Je to šprým!“ Pospíšil jsem vysvětliti, že Davidson jest v jakémsi jasnovideckém transu. Boyce byl okamžitě zaujat. Oba jsme činili vše, co bylo možno, abychom chlapíka vyrvali z jeho neobyčejného stavu. Odpovídal na naše otázky, tázal se nás sám, ale jeho pozornost byla zřejmě zaujata hallucinacemi břehu a lodi. Nepřestával pronášeti chvílemi pozorování, týkající se lodi, člunových závěsů a plachet, dmoucích se větrem. Bylo to podivné, naslouchati v šeré laboratoři podobným řečem.

Byl slep a bezraden. Museli jsme s ním jíti chodbou, s každé strany jeden, do Boyceova soukromého pokoje; zatím co Boyce s ním hovořil a klidně přijímal jeho nápady o lodi, šel jsem já korridorem a požádal starého Wadea, aby se přišel na něj podívat. Při hlase našeho děkana poněkud vystřízlivěl, ale nepřilíš. Tázal se, kde má ruce, proč musel procházeti po pás v písku. Wade uvažoval nad ním dlouhou dobu — víte, jak stahuje obočí — a pak mu dal ohmatati lůžko, veda mu ruce.

„To je pohovka,“ pravil Wade. „Pohovka v soukromém pokoji profesora Boyce. Vycpaná koňskými žíněmi.“

Davidson hmatal, žasnul a odpověděl ihned, že ji zcela dobře cítí, avšak nevidí.

„Co vidíte?“ tázal se Wade.

Davidson řekl, že nevidí ničeho, mimo spousty písku a rozbité lastury. Wade dal mu ještě jiné věc ohmatati, říká mu vždy, co je to a pozoroval ho bystřeji

„Z lodi jsou již vidět jen ráhna,“ pravil Davidson apropos ničeho . . .

„Nechrne lodi,“ pravil Wade. „Slyšte mne, Davidsonsone. Víte, co je hallucinace?“

„Trochu,“ řekl Davidson.

„Nuže, co vidíte, je hallucinatorní.“

„Biskup Berkeley,“ pravil Davidson.

„Rozumějte mi dobře,“ pravil Wade. „Jste na živu a v Boyceově

6 Pozoruhodný případ Davidsonových očí

světnici. Stalo se však cosi vašim očím. Nevidíte; cítíte a slyšíte, ale nevidíte. Sledujete mne?“

„Zdá se mi, že vidím až dost.“ Davidson promnul si oči kotníky. „Nuže?“ pravil.

„To je vše. Nedejte se tím másti. Bellowsi, sem, dovezu vás domů drožkou.“

„Počkejte trochu.“ Davidson přemýšlel. „Pomozte mi, abych si sedl,“ pravil; „a teď — promiňte, že vás obtěžuji — ale řekl byste mi to všechno ještě jednou?“

Wade to opakoval. Davidson zavrel oči a přitiskl si ruce na čelo.

„Ano,“ pravil. „Zcela správně. Zavru-li oči, poznávám, že máte pravdu. To jste vy, Bellowsi, jenž sedí vedle mne na pohovce. Jsem zase v Anglii. A jsme ve tmě.“

Pak otevřel oči. „A zde,“ pravil, „právě vychází slunce, vidím lodní ráhna, rozvlněné moře a pár letících ptáků. Nikdy jsem neviděl nic skutečnějšího. A sedím po krk ponořen v písku.“

Naklonil se ku předu a pokrýl si tvář dlaněmi. Pak opět otevřel oči.

„Temné moře a východ slunce! A přece sedím na pohovce ve světnici starého Boyce! . . . Bůh mi pomoz!“

III.

Takový byl začátek. Po tři týdny tato neslýchaná choroba Davidsonových očí trvala bez úlevy. Bylo to horší, než kdyby byl oslepl. Byl naprosto bezradný, museli ho krmit, jako čerstvě vylíhlé ptáče, vodit a svlékati. Pokusil-li se chodit, klopytal přese všechno a otloukal se o zdi a dveře. Po několika dnech zvykl tomu, že slyšel naše hlasy, aniž nás viděl, ochotně připouštěl, že je doma a že Wade řekl mu pravdu. Má sestra, s níž byl zasnouben, ho stále navštěvovala a sedávala u něho každého dne po celé hodiny, při čemž on hovořil o svém pobřeží. Utěšovalo ho nesmírně, drželi její ruku. Vykládal, že mu připadalo, když jsme opustili kolej a jeli domů — bydlel v Hampsteadu — jako bychom jeli písčitém vrchem — byla úplná tma, než opět vyjel — skalami, stromy a pevnými překážkami, a když jsme ho vedli do jeho bytu, dostával závrať a skorém třeštil strachem, že spadne, poněvadž při vystoupení na schody se mu zdálo, jako by se vznesl třicet nebo čtyřicet stop nad úskalí svého přízračného ostrova. Říkal ustavičně, že rozbije všechna vejce. Skončilo to, že ho museli snést do ordináčního pokoje jeho otce a položit ho na lůžko.

Popisoval ostrov, tvrdě, že je to celkem pusté místo, nepatrné vegetace, mimo jakási rašeliniště, a spousta holých skal. Na nich bylo množství alek, jež zabělovaly a znešvařovaly skaliska. Moře bylo často rozčeřené a jednou byla bouřka a on ležel, křiče při nehluchých blescích. Několikrát vydrápali se na břeh tuleni, avšak jen v prvních dvou nebo třech dnech. Říkal, že je velmi žertovné, jak se alky batolívaly zrovna skrze něho a jak zdánlivě leží mezi nimi, a neruší jich.

Vzpomínám si na jednu věc a to, jak se mu chtělo strašlivě kouřit. Dali jsme mu do ruky dýmku — div si jí nevypíchl oko — a zapálili ji. Necítil však ničeho. Později přesvědčil jsem se o tom sám — nevím, je-li to pravidelný případ — že mně tabák nechutná, nevidím-li kouře.

Nej podivnější bylo však jeho vidění, když Wade nařídil, aby ho vyvezli v křesle na čerstvý vzduch. Davidsonovi najali křeslo na kolečkách a svěřili ho onomu svému hluchému a svéhlavému sluhovi Widgerymu. Widgeryovo ponětí o zdravotních vyjíždkách bylo prazvláštní. Má sestra, která šla do Dogs' Homeu, potkala je v Camden Townu poblíž King's

8 Pozoruhodný případ Davidsonových očí

Cross; Widgery si spokojeně poklusával a Davidson zřejmě ve svrchované trýzni pokoušel se chabým úsilím slepců obrátiti na se Widgeryovu pozornost.

Dal se doslova do pláče, když na něj sestra promluvila.

„Pomoz mi z těchto hrůzných temnot!“ pravil, hmataje po její ruce. „Musím z toho vyvážnouti, nebo zemru.“

Byl zcela neschopen vyložiti, oč se jedná, avšak má sestra rozhodla, že musí domů, a jakmile vyšli na Hampsteadské návrší, zdálo se, že strach s něho spadl. Pravil, že je dobré viděti opět hvězdy, ač bylo právě poledne a oslnivý den.

„Zdálo se mi,“ vyprávěl později, „že jsem byl neodolatelně vlečen k vodě. Zprvu jsem nebyl příliš zděšen. Tam byla ovšem noc — rozkošná noc.“

„Ovšem?“ tázal jsem se, neboť mi to připadalo podivným.

„Ovšem,“ pravil. „Je tam vždycky noc, je-li zde den . . . Nuže, zaměřili jsme přímo do vody, jež byla tichá a ozářená měsíčním světlem — jako široký příboj, jenž se stával rozlehlejším a plošším, čím níže jsem sestupoval. Povrch leskl se jako kůže. Velmi zvolna, neboť sjížděl jsem do moře na přič, stoupala voda k mým očím. Pak octl jsem se pod hladinou a kolem mých očí se kůže zdánlivě protrhla a opět zacelila. Měsíc na nebi poskočil, sezelenal a zamžil se, ryby, slabě vyzařující, míhaly se kolem mne — a předměty, jež se zdály utvořeny ze svítivého plynu; prošel jsem spleť mořského býlí, které se olejnaté lesklo. A tak zajížděl jsem do moře, hvězdy uhasínaly jedna po druhé, měsíc byl stále zelenější a temnější, a mořské řasy zrudly zářivým purpurem. Vše bylo velmi matné, tajemné a v neustálém chvění. A po tu celou dobu jsem slyšel, jak vržou kolečka mého křesla, jak dopadají kročeje kolemjdoucích, a kdosi opodál nabízí zvláštní číslo P a 11 Mallu.“

Klesal jsem stále hlouběji a hlouběji do vody. Kolem mne nastala inkoustově černá tma, ani paprsek nepronikal dolů a světélkující předměty stávaly se jasnějšími. Hadovité haluze hlubších řas tu plápolaly jako plameny lihových lamp. Blížily se ke mně ryby, zíraly, civěly a pluly do mne a skrze mne. Nikdy jsem netušil, že jsou takové ryby. Měly po stranách ohnivé čáry, jako by byly nakresleny svítivou tužkou. Objevil se příšerný tvor plující nazad, mající spoustu svíjivých chapadel. Poté viděl jsem, jak se ke mně velmi zvolna blíží šerem jakýsi zamlženě zářivý kotouč, který se rozptýlil, když jsem se více přiblížil, v množství ryb, zápasících a kmitajících

se kolem jakéhosi předmětu, jenž se potápěl. Jel jsem přímo do toho, a náhle nade mnou ve světle vyzařovaném rybami objevil se kus rozbitého ráhna, převržený lodní trup a několik žhavě světélkujících postav, jež se otřásaly a hroutily, když je ryby ohryzovaly.

V tu chvíli pokoušel jsem se upozorniti na se Widgeryho. Hrůza mne pojala. Uf! Byl bych vjel rovnou do těchto polo snědených — těl, kdyby nebyla přišla vaše sestra! Měly v sobě velké otvory, Bellowsi, a . . . Nechrne toho. Bylo to příšerné!“

IV.

Po tři týdny byl Davidson v tomto podivném stavu, viděl pouze onen — jak jsme se tehdy domýšleli — fantastický svět a byl nadobro slep pro své okolí. Po té, jednou v úterý, když jsem ho navštívil, potkal jsem starého Davidsona na chodbě.

„Už vidí svůj palec!“ pravil starý pán celý u vytržení. Dobýval se do svého svrchníku. „Už vidí svůj palec, Bellowsi!“ pravil se slzami v očích. „Ten hoch se přece uzdraví.“

Vrazil jsem k Davidsonovi. Držel si knížku před tváří, Hleděl na ni a smál se mdle a dětinsky.

„To je úžasné,“ pravil. „Zde se objevila skvrna.“ Ukázal prstem. „Jsem jako obyčejně na skalách, alky kolébají se a třepou kolem mne jako vždy; byla zde velryba, vynořující se každou chvíli, ale teď už je příliš temno a nelze ji rozeznati. Ale položte něco semhle a uvidím to — opravdu to uvidím. Je to velmi mlhavé a místy lomivé, ale vidím to skutečně, pouze jaksi stínovitě. Případl jsem na to dnes ráno, když mne strojili. Je to jako díra do toho pekelného přízračného světa. Jen položte svou ruku podle mé. Ne — sem nikoli! AI Ano! Vidím ji. Kořen vašeho palce a kus rukávnicku. Vypadá to jako přízrak kousku vaší ruky, trčící ze soumravné oblohy. Právě vedle ní vychází souhvězdí podobné kříži.“

Od té doby Davidson se uzdravoval. Jeho sdělení o změně, stejně jako jeho zpráva o vidění, byly ku podivu přesvědčivé. Na skvrnách, rostoucích po ploše jeho vidiny přízračný svět bledl, stával se průhledným, a těmito průsvitnými mezerami spatřoval skutečný svět, který ho obklopoval. Skvrny se množily a vzrůstaly, splývaly a se šířily, až v jeho zraku zbyla jen tu a tam slepá místa. Bylo mu možno vstávat, pohybovat i se s místa na místo, krmiti se, čistit, kouřiti a chovati se, jak se sluší na řádného občana. Zprvu velice ho pletlo, že viděl najednou tyto dva obrazy, zasahující do sebe, jako měnivé pohledný kouzelné svítilny, ale v krátké době počal rozeznávat skutečný svět od illusorního.

Z počátku byl nesmírně rád a zdálo se, že si nepřeje nic jiného, než dovršiti své léčení cvičením a posilujícími prostředky. Když mu však počal onen podivný ostrov vyprchávat, teprve se o něj ku podivu zajímal.

12 Pozoruhodný případ Davidsonových očí

Zejména si přál ještě jednou sestoupiti do mořských hlubin a strávit polovici svého času potulkami po níže položených částech Londýna, pokoušeje se naléztí onen vrak, plovoucí pod vodou. Jas denního světla působil však na něj tak živě, že setřel celý onen mátožný svět, avšak noční dobou v temné světlici dosud viděl ony pobělené skály ostrova a nemotorné alky, batolící se sem a tam. Avšak i to znenáhla bledlo a konečně, krátce na to, když se oženil s mou sestrou, spatřil je naposled.

V.

A nyní ještě nej podivnější ze všeho. Asi dva roky po tom, kdy se uzdravil, obědval jsem s Davidsonovými, a po obědě přišel návštěvou muž jménem Atkins. Je poručíkem v královském loďstvu, milý, hovorný Člověk. Byl dobrým přítelem mého svaka a záhy se důvěrně seznámil i se mnou. Vyšlo na jevo, že je zasnouben, s Davidsonovou sestřenicí a při příležitosti vytasil se s jakousi schránkou na fotografie, aby nám ukázal novou podobiznu své snoubenky.

„A mimochodem,“ pravil, „zde je starý F u l m a r.“

Davidson náhodou pohlédl na něj. Tvář jeho náhle se rozjasnila.

„Dobré nebe!“ řekl, „mohl bych skorém přísahati...“

„Co?“ tázal se Atkins.

„Že jsem již tu loď někdy viděl.“

„Nevím, jak by to bylo možno. Nevzdálila se z Jižních moří po šest let a před tím——“

„Avšak,“ začal Davidson, a dodal: „Ano — to je loď, o níž jsem snil; jsem si jist, že je to loď, o které jsem snil. Stála poblíž ostrova, kde se hemžilo alkami a vypálila dělo.“

„Dobrý bože!“ pravil Atkins, jenž nyní slyšel podrobnosti jeho záchvatu. „Jak se vám mohlo něco podobného zdáti?“

A pak, kus po kuse, vyšlo na jevo, že právě toho dne, kdy Davidson ochuravěl, H. M. S. ¹ Fulmar právě blížil se k malému úskalí na jižní části Ostrova protinožců. Na noc přistál člun za účelem nasbírání alčích vajec, zdržel se, nastala bouřka a mužstvo člunu musilo odložit do zítřka návrat na loď. Atkins byl jedním z nich a potvrdil slovo za slovem popis, jež Davidson podal o ostrově a člunu. V mysli nikoho z nás nebylo nej menší pochybnosti, že Davidson skutečně ono místo spatřil. Jakýmsi nevysvětlitelným způsobem, když se pohyboval různým směrem po Londýně, posunoval se jeho pohled stejnou měrou po onom dalekém ostrově. J a k, je naprostým tajemstvím.

To doplňuje příběh Davidsonových očí. Je to snad nejlepší ověřený případ

1. His (her) Majesty's Ship, t. j. loď jeho (jejího) Veličenstva.

14 Pozoruhodný případ Davidsonových očí

skutečného vidění do dálky. Není dosud nijakého vysvětlení, kromě toho, jež nastínil professor YVade. Jeho výklad se však dovolává čtvrté dimense a pojednání o theoretických druzích prostoru. Říkati, že je tam „uzel v prostoru“, zdá se mi nesmyslem; ale možno, že jen proto, že nejsem matematikem. Když jsem řekl, že nelze ničeho změnit na faktu, že ono místo je vzdáleno tisíc mil, odpověděl, že dva body mohou býti na papíře na loket od sebe vzdáleny, a přece se sblíží, zahneme-li papír. Čtenář snad pochopí jeho důvod, já však naprosto nikoliv. Jeho myšlenkou je, jak se zdá, že Davidson, když se naklonil mezi poly velkého elektromagnetu, zažil nějaké neobyčejné přetvoření základního uspořádání sítnice náhlou změnou v okruhu síly, způsobenou bleskem.

Z toho dovozuje, že je snad možno dlí ti zrakem v jiné části světa a při tom žiti tělesně jinde. Učinil také několik pokusů na doklad svých tvrzení; v tomto směru se mu podařilo toliko oslepiti několik psů. To je, tuším, celý výsledek jeho práce, ač jsem ho neviděl již několik neděl. Poslední dobou zahrnulo mne mé povolání takovým množstvím práce, že jsem měl málo příležitosti, abych ho navštívil. Ale jeho celá theorie zdá se mi fantastickou. Fakta, týkající se Davidsona, stojí na zcela jiných základech, a mohu osobně dosvědčiti přesnost každé podrobnosti, kterou jsem sdělil.